

Література

1. Белінський П.І. Управління фінансовою діяльністю в операційному менеджменті : навч. посібн. / укл. П.І. Белінський. – Чернівці : Вид-во "Рута", 2004. – 72 с.
2. Бланк И.А. Основы финансового менеджмента Т-1 / И.А. Бланк. – К. : Изд-во "Ника-Центр", 1999. – Вып. 3. – 592 с. – Сер.: Библиотека финансового менеджера".
3. Вачугов Д.Д. Основы менеджмента : учебник [для ВУЗов]. – 2-е изд., [перераб. и доп.] / Д.Д. Вачугов, Т.Е. Березкина, Н.А. Кислякова и др. – М. : Изд-во "Высш. шк.", 2005. – 376 с.
4. Веснин В.Р. Менеджмент / В.Р. Веснин. – М. : ТК Велби, Изд-во "Пропект", 2006. – 504 с.
5. Виханский О.С. Менеджмент : учебник. – 3-е изд. / О.С. Виханский, А.И. Наумов. – М. : Изд-во "Экономистъ", 2003. – 528 с.
6. Ковалев В.В. Введение в финансовый менеджмент / В.В. Ковалев. – М. : Изд-во "Финансы и статистика", 2006. – 768 с.
7. Основы менеджмента : учебн. пособие [для ВУЗов] / Зайцева О.А., Радугин А.А., Радугин К.А., Рогачева Н.И. / под ред. А.А. Радугина. – М. : Изд-во "Центр", 1998. – 432 с.

Прокончук Д.В. Стратегия формирования организационной структуры управления финансовыми ресурсами субъектов ведения хозяйства

В статье рассмотрены основные стратегии и этапы развития субъектов ведения хозяйства а также взаимосвязь между ними. Предложен выбор организационной структуры управления финансовыми ресурсами, приведено строение финансово-экономической службы и очерчено основные функции на каждом из этапов развития субъектов ведения хозяйства.

Ключевые слова: субъект ведения хозяйства, организационная структура, стратегия, этапы развития, финансовая служба, финансовые ресурсы.

Prokopchuk D.V. Forming strategy of financial management organizational structure of enterprises

In the article it goes about basic strategies and stages of development of enterprises and also intercommunication are considered between them. The choice of organizational structure of financial management is offered, the structure of financial department and basic functions is resulted.

Keywords: enterprises, organizational structure, strategy, stages of development, financial department, financial resources.

УДК 336.226.322.055.2 Аспір. Н.О. Ривак¹ – Львівський НУ ім. Івана Франка

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФІСКАЛЬНОЇ ТА РЕГУЛЮЮЧОЇ ФУНКЦІЙ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ

Розглянуто основні переваги та недоліки застосування податку на додану вартість у вітчизняній системі оподаткування. Альтернативними видами податку є одностадійний податок з обігу та багатостадійний податок з обігу. Європейський вектор розвитку України диктує потребу вдосконалення сплати саме ПДВ, а не заміни його на інші види універсальних акцизів. Проаналізовано можливі результати випуску ПДВ-облігацій, сильні та слабкі аспекти їх емісії. Зростання фінансової та регуляторної функцій ПДВ потребує виважених та обґрунтованих рішень на шляху реформування механізму цього податку.

Ключові слова: непрямі податки, універсальні акцизи, податок на додану вартість (ПДВ), облігації внутрішньої державної позики (ОВДП), ПДВ-облігації

¹ Наук. керівник: проф. М.І. Крупка, д-р екон. наук – Львівський НУ ім. Івана Франка

Постановка проблеми. З початком фінансово-економічної кризи в Україні почали особливо виразно проявлятися дисбаланси податкової системи. Недостатня фіскальна ефективність основних бюджетотвірних податків на тлі істотного податкового навантаження на вітчизняний бізнес спричиняють зростання тіньового сектору економіки, ухилення від оподаткування, а відтак – і зменшення податкових надходжень.

Державний бюджет України з року в рік незмінно характеризується великим розміром зобов'язань і вузькою дохідною базою. Оскільки оптимізація видатків є обмеженою з огляду на захищеність чи важливість з електорального погляду більшості статей, а докорінне реформування податкової системи потребує значних затрат часу, мобілізацію додаткової дохідної бази можна здійснити за рахунок підвищення фіскальної ефективності наявних податків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій: Питання зростання фіскальної ефективності податку на додану вартість, аналізу альтернатив цього універсального акцизу, а також пошуку дієвих шляхів реформування механізму адміністрування ПДВ висвітлено у багатьох наукових працях і дослідженнях вітчизняних та іноземних науковців, серед яких – І.В. Педь, І.О. Лютий, А.Б. Дрига, М.О. Петренко, А.Д. Данилов, Т.М. Чернякова, А.І. Крисоватий, Т.В. Кошук та інші.

Постановка завдання. Метою дослідження є проаналізувати можливі шляхи вдосконалення механізму сплати податку на додану вартість, як основного бюджетотвірного податку, та з'ясувати вплив змін у вітчизняному законодавстві, які стосуються адміністрування ПДВ.

Виклад основного матеріалу: Найважливішим "фіскальним" податком в українській системі оподаткування є податок на додану вартість (ПДВ). Сплата платниками цього податку у 2009 р. забезпечила 57 % всіх податкових надходжень в країні та близько 38 % загальних доходів державного бюджету. Величина мобілізації ПДВ до державної скарбниці становить понад 8 % ВВП. Тому станом на сьогодні ПДВ є головним бюджетотвірним податком і основною фінансовою базою уряду [1].

В останні роки механізм сплати ПДВ нагромаджував щораз більше нелегальних схем ухилень і проблем, що знижують фіскальну ефективність і продуктивність податку, ускладнюють адміністрування та призводять до зростання обсягу невідшкодованого податку. Як наслідок, серед наукових та громадських діячів жваво почали розглядати можливість реформування податку на додану вартість. Однак, з огляду на велику ресурсну важливість податку, будь-які зміни до порядку його сплати повинні здійснюватися вкрай обережно.

Сьогодні ПДВ практично повністю витіснив інші види універсальних акцизів та став основним непрямим податком в ЄС, Китаї, Японії і Росії. Директиви ЄС зобов'язують усі країни співдружності використовувати саме податок на додану вартість. Альтернативними видами універсальних акцизів виступають: багатостадійний податок з обігу і одностадійний податок з обігу.

Базою оподаткування багатостадійного податку з обігу є валовий ви- торг, податкові зобов'язання нараховуються на кожній стадії виробництва. Пе-

ревами цього універсального акцизу є значна фіскальна ефективність, гармонізація податкової, фінансової і бухгалтерської звітності підприємства-платника, стимулювання вертикальної інтеграції виробництва. Однак внаслідок використання багатостадійного податку з обігу виникає кумулятивний ефект, що полягає у поетапному збільшенні податкового навантаження на кожній наступній стадії виробництва і обігу продукції. На наступних стадіях відбувається нарахування податку також і на податок з обігу, сплачений на попередній стадії виробництва. Варто також зауважити, що наявність багатостадійного податку з обігу стимулює надходження інвестицій у сировинні галузі та експорт напівфабрикатів, оскільки на підприємства з вищою стадією оброблення продукції припадає більше фіскальне навантаження. Значні вади у механізмі справляння цього податку роблять його малоефективним, тому більшість країн ЄС відмовилися від його використання у другій половині ХХ ст.

Базою оподаткування одностадійного податку з обігу виступає один із останніх етапів руху продукції, зазвичай, роздрібний чи оптовий продаж. Порівняно з багатостадійним податком з обігу цей податок характеризується меншою фіскальною віддачею, оскільки охоплює лише одну, а не кожен етап виробництва. Водночас, одностадійний податок з обігу є нейтральним щодо різних галузей економіки і не створює перешкод для спеціалізації виробництва; цей податок нівелює проблему з відшкодуванням податку експортерам, оскільки вони під час закупівлі сировини та матеріалів не сплачують податків, які повинні вираховуватися. Внаслідок використання цього податку значно зменшуються адміністративні затрати підприємств (агентами з перерахування податку до бюджету є тільки підприємства торгівлі). Найістотношою вадою одностадійного податку з обігу є неможливість охоплення відразу всієї сфери реалізації продукції.

Податок на додану вартість сплачується на всіх етапах руху товарів, робіт і послуг. Сплачуючи ПДВ до бюджету кожне підприємство виступає лише податковим агентом кінцевого споживача та не сплачує власних коштів за винятком тих випадків, коли воно виступає в ролі кінцевого споживача. Чим більшу додану вартість створює підприємство, тим більша частина ПДВ (сплаченого кінцевим споживачем) акумулюється на його рахунках та підлягає сплаті до бюджету.

Важливими перевагами податку на додану вартість є:

- широка база оподаткування – ПДВ охоплює предмети широкого споживання і всі стадії руху продукції;
- нейтральність щодо підприємств різних стадій виробництва, за винятком сировинних компаній, які за вузької бази податкового кредиту мають досить високі зобов'язання з ПДВ;
- позитивний вплив на процеси нагромадження – податок не торкається прибутку, що є одним з головних джерел акумуляції капіталу;
- нейтральність податкового навантаження з ПДВ до кількості оборотів і стадій створення вартості – за вертикальної інтеграції виробництва базою оподаткування буде додана вартість усіх стадій.

Основними вадами механізму справляння ПДВ є громіздкий і складний процес адміністрування та регресивність щодо доходів споживачів. Ці

вади особливо актуальні для економіки України, оскільки призводять до значних витрат бюджету від мінімізації податку та проблем з відшкодуванням. Регресивність щодо доходів споживачів – теж достатньо болюче питання для України, де більшість населення отримує низькі доходи.

Відшкодування податку на додану вартість стало проблемним макроекономічним чинником для вітчизняної економіки. Несвоєчасне відшкодування ПДВ тотожне вилученню ліквідних ресурсів підприємств для фінансування державних витрат. Фіскальна віддача від внутрішнього ПДВ демонструє чітку тенденцію до зниження. Так, у 2007 р. позитивне сальдо між надходженням і відшкодуванням податку становило 2,4 % ВВП, а у 2009 р. – лише 1,2 % ВВП. Зниження фіскальної ефективності ПДВ призводить до нарощування заборгованості держави з його відшкодування перед корпоративним сектором. Якщо у 2004-2005 рр. заборгованість становила лише третину від суми відшкодованого ПДВ, то у 2009 р. цей показник погіршився вдвічі [2].

У січні-вересні 2009 р. до державного бюджету надійшло 56,0 млрд грн податку на додану вартість, що на 16,5 млрд грн, або на 22,7 % менше за відповідний показник минулого року. За результатами 9 місяців 2009 р. планові показники за ПДВ із ввезених в Україну товарів виконано на 62,6 %, а план за податком на додану вартість із вироблених в Україні товарів – на 68,2 % [3].

Дехто пояснює низьку фіскальну віддачу від внутрішнього ПДВ високою експортною орієнтованістю української економіки. Однак досвід економічно розвинених країн свідчить про економічну необґрунтованість цих тверджень. Наприклад, у Нідерландах частка експорту товарів і послуг становить близько 60 % ВВП, позитивне сальдо торгового балансу – 5 % ВВП, а ставка ПДВ – 17,5 %. Схожа ситуація – у більшості європейських країн.

Сьогодні у вітчизняній системі оподаткування можна виділити низку викривлень щодо механізму функціонування ПДВ, а саме:

- застосування численних схем незаконного відшкодування ПДВ під час здійснення експортних операцій, що призводить до виведення капіталу з країни та означає для держави не лише втрату грошей, але й упущену вигоду, величину якої визначити складно;
- політика субсидування урядом промисловості – дану проблему можна висвітлити на прикладі із "Нафтогазом", останній продає в Україні паливо за ціною, нижчою за собівартість, відповідно компанія має від'ємні зобов'язання з ПДВ. Ця сума у 2009 р. досягла рівня 10 млрд грн, уряд її відшкодував, і рівно на цю величину було зменшено розмір відшкодування податку решті підприємств, оскільки ці кошти не входили у план з повернення ПДВ;
- порушення територіальної нейтральності – в абсолютних показниках найбільшу частку ПДВ перераховують до бюджету центральні і східні регіони, проте, враховуючи величину відшкодування податку і скоригувавши його обсяг на виробничі потужності регіону, з'ясовуємо, що основне фіскальне навантаження несуть інші регіони. Частково це спричинено експортною орієнтованістю економіки сходу країни, а поглиблюють територіальний дисбаланс сплати податку численні пільги, які мають підприємства цього регіону. Найбільше ПДВ платять Київ, Львівська, Харківська і Житомирська області. А Луганська, Запорізька, Донецька і Миколаївська області більше забирають ПДВ, ніж перераховують;

- проциклічність несвоєчасного відшкодування ПДВ – борг із відшкодування ПДВ експортерам обкладає їх додатковим податком в той час, коли потерпають від проблем через погану глобальну кон'юнктуру;
- нерівномірність податкового навантаження, яке зумовлює зростання тіньового сектору економіки, ухилення від оподаткування та зменшення податкових надходжень.

У Законі України про державний бюджет-2010 методом подолання проблеми зростаючого боргу із відшкодування суб'єктам господарської діяльності ПДВ обрано випуск облігацій внутрішньої державної позики (ОВДП). Кабінет міністрів України планує випустити ОВДП терміном обігу 5 років для погашення заборгованості перед підприємствами з ПДВ. Передбачається, що підприємства, яким таким чином буде погашено заборгованість із відшкодування ПДВ, зможуть використати державні облігації як заставу з метою отримання коштів у банках. Поточні ж зобов'язання виконуватимуть за стандартною законодавчою процедурою. Для кожного підприємства заплановано скласти графік, яким буде чітко визначено суми, що будуть відшкодовуватися цінними паперами, і суми, які відшкодовуватимуться "живими грошми".

Більш жорсткою виглядатиме процедура перевірки задекларованих сум. За інформацією Державною податковою адміністрації України, за участю сумнівних підприємств щомісячно з легальної економіки виводиться близько 7 млрд грн, за рахунок чого формується понад 1,3 млрд грн фіктивного податкового кредиту з ПДВ. Незважаючи на спад за останні 2 роки вітчизняного експорту та імпорту, обсяги заявок на повернення податку на додану вартість зросли приблизно вдвічі порівняно з 2006-2007 рр. Така статистика свідчить про наявність незаконних схем у механізмі сплати ПДВ. Відповідно необхідно проводити детальну інвентаризацію задекларованих сум та припинити відшкодування ПДВ з операцій сумнівного характеру [3].

Серед очевидних переваг випуску державних цінних паперів з ПДВ можна назвати такі:

- зниження тиску на державну скарбницю у короткотерміновій перспективі – за офіційною інформацією борг з повернення ПДВ становить приблизно 31 млрд грн, за прогнозними даними дохід держбюджету у 2010 р. становитиме близько 285 млрд грн, тобто на заборгованість з податку на додану вартість потрібно буде спрямувати майже 10 %, що є не- підйомним тягарем для українського бюджету. Реструктуризація боргу дасть змогу розтягнути погашення в часі, а відтак знизить тиск на державну скарбницю;
- ефективність ОВДП з ПДВ як ефективних інструментів фінансового ринку – велике значення має те, чи є цінні папери амортизаційними; за паперами 2004 р. щороку уряд гасив 20 % номінальної вартості, що робило їх дуже привабливими. Прибутковість державного боргу може зрости до 20 % і вище, банки ж, як і у 2004 р., можуть заробити великі прибутки та отримують ефективний продукт для операцій з регулювальником (якщо НБУ використовуватиме ці ОВДП для операцій рефінансування). За умови, що обсяг випуску ОВДП з ПДВ становитиме 20 млрд грн, ця сума фактично дорівнюватиме поточному обсягу ринку держоблігацій. За даними НБУ, з 102,4 млрд грн у портфелях банків, нерезидентів і інших інвесторів перебувають лише папери

на 30,8 млрд грн. А якщо відняти портфелі держбанків, то і всі 20 млрд грн. Випуск на ринок впродовж короткого проміжку часу аналогічного обсягу боргу спричинить стрімке зростання ставок. Виходячи із заяв Міністерства фінансів України, розміщення ОВДП з ПДВ планується розпочати з 1 серпня 2010 р. Кабінет Міністрів має намір випустити ПДВ-облігації на 16,4 млрд грн. Поглинути такий обсяг нового боргу ринок зможе лише за ставок, що перевищуватимуть 20 %. Уряд запланував номінальну прибутковість ПДВ облігацій на рівні 5,5 % річних. Також передбачено, що ОВДП будуть амортизаційними – раз на півроку за ним буде погашатися 10 % основного боргу. Виплату купонного доходу також здійснюватимуть раз на півроку. Прогнозують, що на вторинним ринку ці папери будуть торгуватися з дисконтом 15-30 % [4];

- гарантування урядом відтермінування сплати ПДВ-відшкодування, що має чіткі параметри (час та сума отримання грошей).

До негативних наслідків випуску ПДВ-ОВДП відносимо такі:

- вилучення обігових коштів підприємств – фактично бізнес замість реальних грошей отримає оформлені державні борги;
- згорання програм бізнесу українських експортерів – якщо НБУ і уряду не вдасться запустити в роботу ефективний вторинний ринок облігацій з ПДВ, то ці цінні папери можуть істотно впасти в ціні, дисконт може досягнути 50 %, за таких умов збитки експортерів зростуть. Варто зауважити, що цьому етапі для експортерів "живі" гроші є набагато важливішими, ніж майбутні прибутки. Якщо інфляція буде вищою від процентних доходів ПДВ-облігацій, то експортери змушені будуть за рахунок власних прибутків покривати збитки від знецінення своїх грошей;
- непрозорість схем повернення податку на додану вартість, що зумовить продаж облігацій зі знижкою – за поміркованої знижки в розмірі 20 % і дохідності в розмірі 10 %, реальний рівень дохідності покупців державних цінних паперів становить 32,5 %;
- нагромадження державного боргу – після настання терміну сплати за облігаціями з ПДВ постане потреба погашення й за іншими державними цінними паперами; на цей момент в обігу є обсяг держоблігацій на суму 102 млрд грн, приріст цієї суми ще на 16,4 млрд грн стимулюватиме Кабінет міністрів України шукати нові шляхи вирішення проблеми державної позики [4];
- надприбуток банків у поєднанні з колосальними втратами промисловців – банки з хорошим дисконтом зможуть викупувати у промисловців ПДВ-облігації, робитимуть на цьому непоганий бізнес, а також зароблятимуть за рахунок внутрішньої позики, яку будуть надавати державі; підприємства, відчуваючи брак обігових коштів, віддаватимуть облігації банкам з великим дисконтом;
- ризики для макроекономічної стабільності – ліквідність банківської системи не дасть змоги з легкістю абсорбувати таку кількість облігацій з ПДВ, відповідно НБУ відчує на собі тиск з вимогою монетизації цих облігацій, тобто викупу за рахунок емісії, що матиме негативний вплив на обмінний курс та інфляційні процеси в економіці країни.

Компанії-члени Американської торгової палати вважають, що Україні потрібний дієвий механізм, який передбачає прозоре і стабільне відшкодування ПДВ, а також гарантує своєчасність і повноту такого відшкодування. Для бізнесу цей механізм полягає у виключно готівковій формі відшкодування ПДВ впродовж найближчих місяців. "З метою акумуляції необхідних кош-

тів уряду слід розглянути можливість випуску державних облігацій у публічній формі та запропонувати їх українському та міжнародному бізнесу. Таким чином, уряд може задовольнити законні заявки на відшкодування ПДВ готівковими коштами, отриманими від випуску звичайних державних облігацій", – таку думку офіційно висловив Хорхе Зукоскі, президент Американської торгової палати в Україні. За умови дотримання позиції Американської торгової палати уряд зможе розглянути можливість відтермінування погашення заборгованості з ПДВ завдяки застосуванню прозорої системи, відповідно до якої, наприклад, весь обсяг заборгованості з ПДВ буде повернуто компаніям впродовж 10 місяців однаковими частинами (10 % від усієї заборгованості за місяць). Крім цього, надзвичайно важливим було б гарантування урядом відшкодування ПДВ в майбутньому. Такими гарантіями можуть виступати відповідні пункти в договорі з Міжнародним валютним фондом чи іншими фінансовими інститутами.

Запропонований Американською торговою палатою шлях подолання проблеми заборгованості з відшкодування ПДВ є економічно ефективним. Його основною відмінністю від запропонованого урядом варіанта із державними ПДВ-облігаціями є форма відшкодування. За умови розміщення урядом на ринку звичайних облігацій внутрішньої державної позики, а не ПДВ-облігацій, вдалося б уникнути багатьох негативних наслідків випуску ПДВ-ОВДП. Останні вже використовувалися в 2004 р. і за достатньо високої прибутковості спричинили і чимало негативних наслідків. Зокрема, експортери, яким бракувало ліквідності, одразу ж почали масово продавати облігації. Відповідно, їх ринкова ціна становила менше ніж 60 % від їхньої номінальної вартості, що в остаточному варіанті можна кваліфікувати як часткову експропріацію законних коштів експортерів державою. Можна припустити, що масивний одномоментний випуск ПДВ-облігацій у 2010 р. створить загрозу знецінення цих цінних паперів, внаслідок чого ринок буде підірвано, а інвестори зможуть повернути собі лише половину вкладених коштів. Крім цього, примусову конверсію державою заявок на відшкодування ПДВ в державні ПДВ-облігації можна розглядати як конфіскацію з юридичного погляду, що призведе до порушення низки двосторонніх інвестиційних угод [5].

Якщо розглядати різні пропозиції щодо зниження ставки податку на додану вартість в умовах фінансово-економічної кризи, то варто врахувати, що надходження ПДВ до державного бюджету значною мірою залежить від імпорту в Україну, відповідно зниження ставки податку фактично підвищить конкурентоспроможність іноземних виробників товарів, причому цінову, без підвищення якості. В умовах фінансової кризи та девальвації національної валюти зниження цін не спостерігається, а відтак втрати державного бюджету – неминучі.

ПДВ також можна розглядати як безвідсотковий тимчасовий кредит платникам цього податку. Зниження ставки податку у складній економічній ситуації зменшить обсяг обігових коштів вітчизняних товаровиробників.

У посткризовий період з метою розширення споживання продукції вітчизняних товаровиробників можна впроваджувати зміни в оподаткуванні

ПДВ; доцільним може бути і зниження ставки на 2-3 пункти. При цьому можемо спостерігати зниження ціни на певні товари, що, збільшивши обсяги реалізації, частково не допустить зниження надходжень до державного бюджету. Також виправданою є практика запровадження диференційованих ставок ПДВ на визначені групи товарів, які виготовляють в Україні та не імпортують, що рівнозначно наданню податкових пільг певним галузям. Так, висловлюються пропозиції щодо диференціації ставок ПДВ з метою здешевлення товарів першої необхідності.

Проблема формування раціональної податкової системи потребує подальшого дослідження, оскільки податкова політика держави повинна відповідати цілям економічної політики та сприяти вирішенню завдань реформування міжбюджетних відносин. Доцільно враховувати, що надання податкових пільг несе в собі певні ризики. Наприклад, звільнення будь-яких товарів від оподаткування рівнозначне їх штучному відносному здешевленню. Під час купівлі таких товарів у підприємств не виникає зобов'язань щодо сплати ПДВ і їм потрібно менше коштів. Таким чином, порівняльні фінансові можливості підприємств, які використовують у своєму виробничому процесі сировину без ПДВ, зростають. Вони отримують у своє розпорядження більше обігових коштів порівняно з підприємствами, у яких сировина оподатковується за стандартною ставкою ПДВ. За інших однакових умов зниження відносних цін сприяє підвищенню попиту на ці товари порівняно з попитом на інші, які оподатковуються за нормальною ставкою податку. Це спричинює перерозподіл державних ресурсів в ті галузі, виробництво яких субсидується завдяки пільговому оподаткуванню. Оскільки державні ресурси, як і будь-які інші, є обмеженими, то розширення виробництва (імпорту) субсидійованих товарів відбувається за рахунок інших галузей економіки [6, с. 38].

Найбільш негативним чинником політики пільгового оподаткування товарів проміжного споживання виступає не так обсяг пільг, як нерівномірний розподіл переваг такої політики між різними галузями національної економіки. Штучне викривлення порівняльних переваг підприємств порушує умови конкуренції та послаблює ефективність ринкових інститутів.

Висновки: Незважаючи на певні досягнення в наближенні українських законів стосовно ПДВ до європейських директив з ПДВ, варто докласти більше зусиль для узгодження вітчизняного законодавства у сфері оподаткування до Директив ЄС та врахувати при цьому реалії української економіки. Систематичні затримки в отриманні відшкодування ПДВ спричиняють вкрай негативний вплив на експортно орієнтовані галузі економіки, будівництво та багато інших галузей, що виступають ключовими для економічного зростання та успішного розвитку держави. У запровадженому механізмі відшкодування ПДВ без залучення готівкових коштів з державного бюджету варто мінімізувати основні негативні аспекти, а саме – вилучення обігових коштів підприємств, непрозорість відшкодування, дестабілізацію макроекономічної ситуації, згортання програм розвитку українських експортерів, нарощування державного боргу. Як альтернативу доцільно розглянути на державному рівні можливість часткового повернення боргу з відшкодування ПДВ шляхом випуску звичайних облігацій

внутрішньої державної позики. Реформування механізму справляння ПДВ повинно здійснюватися в напрямках забезпечення адекватного та єдиного застосування податкових правил, підвищення надходжень від ПДВ, вирішення питань численних схем ухилення від оподаткування, а також запровадження більш ефективної процедури відшкодування ПДВ.

Література

1. [Electronic resource]. – Mode of access: http://www.fpsu.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2565%3A2010-06-10-14-01-12&catid=58%3A2009-07-30-20-01-54&Itemid=34&lang=uk.
2. [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.niss.gov.ua/Monitor/May2010/09.htm>.
3. [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/publish/article/16724385;jsessionid=66CB4F11DDFEB1792CC250736E149E>.
4. [Electronic resource]. – Mode of access: http://www.fpsu.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2565%3A2010-06-10-14-01-12&catid=58%3A2009-07-30-20-01-54&Itemid=34&lang=uk.
5. [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.chamber.ua/competitiveness/2010-update>.
6. **Ільяшенко В.А.** Формування державної податкової політики в Україні : монографія / В.А. Ільяшенко, О.В. Покатаєва. – Запоріжжя : Вид-во КПУ, 2009. – 196 с.
7. **Проект** податкового кодексу: чого очікувати // Дзеркало тижня. – 2010. – № 22 (802). – С. 14.
8. **Данилов А.Д.** Налоговая система Украины в условиях экономического спада / А.Д. Данилов // Економіка та держава. – 2010. – № 3. – С. 32-36.
9. **Крисоватий А.І.** Вплив поглиблення інтеграції на податкову політику країн-учасниць ЄС / Крисоватий А.І., Кошук Т.В. // Фінанси України. – 2009. – № 2. – С. 31-43.
10. **Ільяшенко В.А.** Формування державної податкової політики в Україні : монографія / В.А. Ільяшенко, О.В. Покатаєва. – Запоріжжя : Вид-во КПУ, 2009. – 196 с.

Рывак Н.О. Пути повышения эффективности фискальной и регулирующей функций налога на добавленную стоимость

Рассмотрены основные преимущества и недостатки применения налога на добавленную стоимость в отечественной системе налогообложения. Альтернативными видами налога есть одностадийный налог с оборота и многостадийный налог с оборота. Европейский вектор развития Украины диктует необходимость усовершенствования взимания именно НДС, а не замены его на другие виды универсальных акцизов. Сделан анализ возможных результатов выпуска НДС-облигаций, сильные и слабые стороны их эмиссии. Рост фискальной и регулирующей функций НДС требует взвешенных и обоснованных решений на пути реформирования механизма этого налога.

Ключевые слова: косвенные налоги, универсальные акцизы, налог на добавленную стоимость (НДС), облигации внутреннего государственного займа (ОВГЗ), НДС-облигации.

Ryvak N.O. The ways of the fiscal and regulative functions effectiveness growth of the value added tax

The research reveals the main advantages and faults of the value added tax in the national tax system. One stage tax of the turnover and multi stage tax of the turnover are the alternatives of VAT. The European vector of the Ukrainian development requires the necessity of the VAT mechanism improvement and denies its replacement by the other types of excise duties. The results of the VAT-bonds issue, its strong positions and weaknesses have been analyzed. The growth of the fiscal and regulative functions of VAT requires the sustainable and reasonable decisions on the way of the tax mechanism reforming.

Keywords: indirect taxes, universal excise duties, value added tax (VAT), inner state loan bonds, VAT-bonds.